

1. Pagarbiems žmonėms oficialiai rašomi laišškai turi būti trumpi. Svarbu pasistengti glaustai reikšti mintis, kreipiantis kokių reikalų į įstaigos vadovą. Geriausia pradėti be ilgesnės įžangos, eiti tiesiog prie reikalo, o svarbiausia – aiškiai.

Kas kita laišškai tėvams, broliams ar seserims, bičiuliams, draugams. Čia plati dirva kūrybinėms galioms. Vienaip rašome turėdami konkretų reikalą, kitaip – tik draugiškumą palaikydami, o tėvams – nuoširdžią pagarbą ir meilę reikšdami. Mandagumas ir pagarba asmeniui, kuriam rašomas laiškas, reikalauja kiek primiršti save, daugiau domėtis adresatu, jo šeima. Bent jau laiško pradžioje nederėtų apie save rašyti. Rečiau reikėtų vartoti įvardį *aš*, kad mūsų asmuo neatsidurtų lyg ir šešėlyje.

Išimčių, žinoma, gali būti. Štai mes važiuojame į tolimą turistinę kelionę, o draugai, broliai, seserys, ypač tėvai, laukia iš mūsų laiško, domisi, kaip mums sekasi, lydi mus kelionėje savo mintimis... O tų kelionės išpūdžių – begalės! Tad ir pradėjime nuo jų, išliekime susikaupusius jausmus, pasidžiaukime nuostabiais vaizdais, kitų kraštų kultūros bei meno vertybėmis ir kt. Tik neišsileiskime į smulkmenas – juk visko laiške neišpasakosi... Svarbu pasidomėti ir mūsų artimųjų – tėvų, brolių, seserų ar draugų gyvenimu...

2. Mūsų senoliai pradėdavo laišką pasisveikinimu ir baigdavo atsisveikinimu. Štai motina rašo laišką išsiilgusi sūnaus ir laiško antraštėje visai gražiai kreipiasi: *Sveikas, Sūneli!* Panašiai rašydami ir mielam draugui pradėdame laišką antraštiniais kreipiniais: *Sveikas gyvas! Labas labutis! Sveika, Linute!* Suprantama, tokiais familiariais sveikinimaisi žodžiais laišką tinka pradėti tik artimiesiems, gerai pažįstamiems žmonėms.

Jei turime už ką dėkoti, geriausia laišką pradėti padėkos žodžiais. Senu mūsų tėvų papročiu pirmiausia dėkojame už laišką. Tačiau labai įkyru būtų, jei kiekvieną kartą pradėtume vis tuo pačiu sakiniu: *Ačiū (Dėkui) už laišką!* Daug maloniau adresatui skaityti tokią pradžią: *Mielas Tavo laiškas – yra už ką padėkoti!* Užtenka kartais tik pasidžiaugti, pasigėrėti laiško mintimis, nebereikia nė padėkos žodžių. Dažniau susirašinėjant, bent šiočia tokia užuomina apie gautą laišką turėtų būti, kad nekiltų abejonių, ar kur jis nedingęs.

Po padėkos žodžių ar užuominos apie gautą laišką įprasta, rašant atsakymą, pasidomėti adresato ir jo artimųjų gyvenimu, sveikata, darbais. Tačiau rašydami mažai pažįstamiems žmonėms, turėtume būti labai atsargūs, santūrūs. Vyresnių, gerbtinų žmonių nemandagu teirautis apie sveikatą, sėkmę.

Laiško gale paprastai prašoma perduoti linkėjimus šeimos nariams, kaimynams, bičiuliams. Tačiau mažiau pažįstamiems žmonėms tokie linkėjimai netinka!

Reikėtų dar priminti elementarų mandagumo reikalavimą – nedelsti atsakyti į gaunamus laiškus!

3. Rašydami laišką, visada gerai apgalvokime kiekvieną žodį, kiekvieną sakinį. Parašę dar kartą nuo pradžios iki galo atidžiai perskaitykime. O jei taisydami subraukėme, įterpėme priedašų, perrašykime švariai iš naujo. Nebent laiškas būtų skirtas labai artimam žmogui, tada ir dėl tų taisyčių nereikėtų varžytis.

Nepaprastai apgalvoti, sklandžiai, kūrybiškai parašyti turi būti specialūs sveikinimo laišškai, ypač vyresniems asmenims. Sveikinimo, padėkos, atsiprašymo, užuojautos laiškus mandagumas reikalauja rašyti ranka.

4. Laišką paprastai pradėdame kreipiniu. Kreipimosi žodžiai gali būti labai įvairūs. Tėvams, globėjams, auklėtojams laiško kreipinyje tinka išreikšti meilę, pagarbą, iškelti gerąsias jų savybes: *Mielieji Tėveliai! Mūsų brangioji, mūsų geroji Močiute! Mylimoji Teta ir mano Sesute Aušryte!* Į mažai pažįstamus, gerbtinus žmones reikia kreiptis santūriai, pagarbiai: *Gerbiamasis Profesoriau! Gerbiamoji Daktare!* Į visai nepažįstamus žmones tinka kreiptis tiesiog *Gerbiamasis (-oji)!* **Tik į labai artimus draugus kreipiamės vardu.**

Palyginti dažnai laišku kreipiniuose vartojamasrieveiksmis *didžiai*: *Didžiai gerbiamas Akademike! Didžiai gerbiama Auklėtoja!* Kartaisrieveiksmis *didžiai* pridedamas prie įvardžiuotinės formos *gerbiamasis, -oji*. Žodžių junginys *didžiai gerbiamasis, -oji* prieštarauja lietuvių bendrinės kalbos normoms, laikytinas klaida! Prieveiksmiai su įvardžiuotiniais būdvardžiais ar įvardžiuotiniais dalyviais nevartojami.

Daug kam kyla abejonių – ar būtina senu papratimu laiško kreipinį rašyti iš didžiosios raidės?

Antraštiniame laiško kreipinyje, taip pat ir visame laiško tekste didžiosios raidės atlieka ir mandagumo funkciją. Pradėti laiško antraštėje kreipinį mažąja raide – būtų nemandagu! Aišku, ne visi antraštinio kreipinio žodžiai rašomi iš didžiosios raidės. Jungtuko *ir*, prielinksnių, prieveiksmių, žinoma, taip pat įvardžių *mano, mūsų* – niekas nerašo iš didžiosios raidės ir nederia taip rašyti. Nėra reikalo didžiąja raide pradėti ir įvardžiuotinių ar neįvardžiuotinių būdvardžių, dalyvių: *gerasis, -oji, gerbiamasis, -oji, brangusis, -ioji, mielas, -oji...* Nebent tie įvardžiuotiniai būdvardžiai ar dalyviai būtų vartojami daiktavardiškai: *Mano Brangusis!* Bet jei dar pridėtume vardą, – įvardžiuotinį būdvardį rašytume iš mažosios raidės: *Mano brangusis Jonai!*

Tradiciinis mandagumas reikalauja ir visame laiške iš didžiosios raidės rašyti asmenį ar asmenis, į kurį ar kuriuos laiško antraštėje buvo kreiptasi. Isidėmėtina taisyklė: ne tik gerbtiniems asmenims, tėvams, globėjams, auklėtojams, bet ir broliams, seserims, net artimiesiems draugams laiškuose įvardžiai *Tamsta, Jūs*, net ir įvardis *Tu* rašomi iš didžiosios raidės. Ir visų tų įvardžių linksniai: *Tamstos, Jūsų, Tavęs; Tamstai, Jums, Tau* ir t. t.

Sveikinimų raštai, jubiliejiniai adresai, dovanų tekstai rašomi panašiai kaip laišškai.